

ΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΟΛΟ

Μή ξεπροβάλουν στο γαλάθι Δέν είν' ἐλπίδες πού πλανοῦν,
Κ' ἄλλοι δὲ τὰ νειρεμένα Κατέβα σκλάβε στ' ἀερογιάλι
Μίσαι στὸ κύμα τ' ἀπάλω Νὰ ὄγς καράβια π' ἀπερνοῦν
Γοργοκυλῶντας ἕνα-ἕνα; Μὲς τοῦ πελάγου τὴν ἀγκάλῃ.
Μή ξεπροβάλουν στὸ γαλάθι Δέν είν' ἐλπίδες πού πλανοῦν.
Κ' ἄλλοι δὲ τὰ νειρεμένα; Κατέβα σκλάβε στ' ἀερογιάλι.
(Ζ. Παπαντωνίου).

«Στὸν Ἐθνικὸ ποιητὴ Μαισοῦνα»

Καράβια, Καραβάκια μου.
Ὀνειρεμένα Πλοῖα Ἑλληνικά, πού σέρνετε μὲ
τὸν ἄφρο Σας τόσες ἐλπίδες, γέλια καὶ χαρές, πού
εἴθε ἡ λαχτάρα τοῦ λεύτερου καὶ τοῦ σκλάβου,
πότε, ἄχ πότε θὰ ξεπροβάλετε στὸ πέλαγο πέρα
μαζὶ μὲ τὸν Ἄρη; Καὶ πότε στὰ κατάρτια Σας
θὰ κρεμαστῇ κλωνάρι τιμημένης Δάφνης;
Ἐρχομαι ἀπὸ τὴ Σαλαμίνα τὴ δοξασμένη καὶ
ἀθάνατη, γιὰ νὰ Σὰς χαιρετήσω, καὶ νὰ Σὰς φέρω
τὸ παλιὸ πολεμικὸ τραγούδι μας...

Ἐμπρός παιδιὰ Ἑλλήνων ὡς γλυτώσουμε τὴν
Πατρίδα.
Σὰς τὸ φέρνω γιὰ φυλαχτὸ καὶ γιὰ αἰώνια ἐν-
θύμηση.

Γιατί καὶ πάλι ἡ Δάφνη θὰ στολίσῃ τὰ κα-
τάρτια Σας, γιατί τὰ ἴδια στήθη καὶ τὴν ἴδια
καρδιά ἔχετε μέσα Σας, κι' ὁ Μέγας Θεμιστοκλῆς
ἀναμεινός βασιλεύει καὶ εἶναι.

Χαρὰς στὴ Θάλασσα, πού θὰ Σὰς ἔχει στὸν
κόρφο της, ὄντας τὸ ἀβυσταχτο ἀγέρι μὲ τὸ γαλά-
ζιο χρῶμα της, θὰ πεταχτῇ νὰ διαλαλήσῃ τὴ
Νίκη καὶ τὴ Δόξα Σας.

Εἶναι μεγάλη καὶ ἀθάνατη ἡ Ἑλληνικὴ Ψυχὴ,
Καράβια μου.

Ὅλοι τὸ ξέρουνε πὼς μὲ Σὰς ἡ θάλασσα θὰ
γενῇ δική μας. Καὶ τὰ πέλαγα τὰ Ἑλληνικά στὴ
θωριά Σας θὰ λαχταρῶν, ὀνειρεμένα Καράβια μου.

Χιλιάδες θὰ φτιάσουμε, καὶ τὴν ψυχὴ μας θὰ
δώσουμε γιὰ νάλλῃ καὶ πάλι ἡ Νίκη νὰ θρονιστῇ
στὴν Ἀκρόπολιν τῆς νέας γενιᾶς μας, καὶ γιὰ νὰ
φτερουγίσῃ σὲ κάθε Ἑλληνικὴ γωνιά καὶ σκλάβο
μέρος.

Δὲ μὰς χρειάζεται μεταλλεῖο Λαύριο, γιὰ νὰ
Σὰς φτιάσουμε.

Γιατί ἀναιώνιο καὶ ἀτέλειωτο Λαύριο εἶναι ὁ
Πατριωτισμός μας καὶ ἡ δύναμη τῆς ψυχῆς μας.

Δὲ μὰς φοβίζον οἱ Θυσίαι. Τὸ ξέρετε, ὀνειρεμέ-
να Καράβια μου.

Μὲ τὴν ἀγάπῃ μας καὶ μὲ τὴ Θυσία μας θὰ
κάμουμε Θάματα!

Δὲ βλέπετε πὼς Σὰς σκαρώνουμε; Σιγὰ, σιγὰ,
μὰ τιμημένα.

Οἱ Σπέτσες, ἡ Ὑδρα, τὰ Ψαρά.

Ὁ Μιαούλης, ὁ Κανάρης, ἡ Θυέλλα.

Ἡ Νίκη, ἡ Δόξα, ἡ Ναυοικρατούσα. Ἀχ κάλ-
ιο ἤθελα νὰ γινόντανε ἡ Ναυοικρατούσα... Δάφνη,
μὲ τὸν ἰδῶτα καὶ μὲ τὸν κόπο μας φτιάστηκαν.

Τιμημένα πλοῖα Ἑλληνικά, εἰσθε φτιασμένα μὲ
Θυσίαι καὶ μὲ Ἀγάπῃ.

Κανένα; Στόλος ποτὲ δὲ φτιάστηκε, ποτὲ, μὲ
τέττα λαχτάρα.

Σεῖς σέρνετε στὸν κόρφο Σας καὶ τοῦ σκλάβου
καὶ τοῦ λεύτερου τὸν ἰδῶτα. Σεῖς σέρνετε τόσες ἐλ-
πίδες, καὶ τόσα ὀνειράτα.

Κι' ὁ πλούσιος, κι' ὁ φτωχός, κι' ἡ χήρα καὶ
τ' ὄρφανό, αὐτοὶ Σὰς ἐφτίσαν, ἀθάνατα καὶ τιμη-
μένα Καράβια μου.

Ναυτόπουλα δερφίνια τῆς Θάλασσας, καὶ Σεῖς
φιλότιμοι Καπεταναῖοι, συλλογισθῆτε καλὰ, καλὰ
συλλογισθῆτε ποιά ὑποχρέωση ἔχετε, καὶ ποῖο ἱερὸ
φυλαχτὸ τῆς Πατρίδας φυλάτε.

Συλλογισθῆτε!

Καράβια καὶ Πλοῖα μου Ἑλληνικά, Ἐθνικὴ
Στόλε, χιλιάδες καὶ χιλιάδες καρδιές λαχταροῦν γιὰ
Σένα καὶ χιλιάδες μάτια Σὲ καρτεροῦν ἀνυπόμονα
νὰ ξεπροβάλῃς στὸ πέλαγο μὲ τὸν πολεμιστὴ Ἄρη.
Γιατί θέλουμε ὅλοι ἐμεῖς, ὅλη ἡ Πατρίδα νὰ στο-
λίσῃ ἡ Δάφνη καὶ πάλι τὰ κατάρτια Σου.

Γιὰ κοιτάξτε ὁλόγυρά Σου.

Πίσω Σου ἔχεις τὴ Σαλαμίνα μὲ τὸ Θεμι-
στοκλῆ καὶ μὲ τὸν Κίμων, σιμά Σου τὸν Κανάρη
καὶ τὸ Μιαούλη, τὴ Γεννιά τοῦ 21, καὶ μπρὲς,
ἔμπρός Σου, στὰ μάτια Σου, τὴν πνοή Σου, τὴν
Ἑλληνικὴ Ἰδέα, τὴν Ἑλληνικὴ Ψυχὴ, πού ἔκαμε
καὶ κάμνει ὀλημερίς Θυσίαι γιὰ Σένα, γιὰ Σένα Ἐ-
θνικὴ Στόλε, γιὰ ν' ἀξιώθῃ μιὰ μέρα, ποθητὴ κι'
ὀνειρεμένη μέρα, ν' ἀρμενίζῃς περήφανος τὸ γαλάζιο
πέλαγος μὲ τὸν Ἄρη φυλαχτὸ καὶ μὲ στολίδι τὴ
Δάφνη.

Κέρκυρα Ν)βρης 1906.

ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΥ

Δημοδιδάσκαλος

ΠΝΙΓΜΟΣ

Τὸ βλέμμα τῆς τὸ γαλάθι,
πού 'ς τὴν καρδιά μου χύνει ζάλη,
πῶς ἀδερφὸ τὸν οὐρανὸ
κι' ἄλλου φωτίζει τὴν ἀγκάλῃ,
θελῇσε πάντα νὰ πονῶ!

Στεφάνι ἀπὸ τὴν αὐτὴ φορὴ,
'ς ἅπατα πέλαα ἐγὼ τρέχω,
ἡ βάρκα μου δὲν προχωρεῖ
κι' ἂ φτάσω παντοχὴ δὲν ἔχω!
μὲ γειὰ νὰ ζήσῃ, νὰ χαρῇ!

Τὸ πέλαο τὰ φρουδερό
μὲ σένα πόσο, ἀπιστῇ μοιάζει,
πού μαῦρο κλεῖ βαθεῖα νερό,
σφιχτὰ ἡ ψυχὴ μου τὴν καλεῖται,
'ς αὐτὸ τὸ μνημὲ μὲ θὰ βρῶ!

ΣΠ. ΡΙΓΓΑΣ

«ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ
ΤΗΣ ΝΙΟΤΗΣ» ΤΟΥ ΡΕΝΑΝ

Ὅσοι βαθεῖα καὶ πρωτότυπα στοχάζονται ἔχουνε
μιὰ παράξενη ἀδυναμία νὰ τὰ ταιριάζουνε μὲ ὅλους
τοὺς συνθετικούς τύπους καὶ ὅλους νὰ τοὺς μιμοῦνται.
Τὸ παρατήρησ' αὐτὸ σ' ἐμένα μεταχειρίζομαι πρό-
θυμα ὅλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου, ἀρχαῖα, νεώτερα. Οἱ
Γερμανοὶ τὸ χροῦν αὐτό. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ αὐτὴ πηγά-
ζει καὶ τὸ σύστημ' αὐτὸ τῆς φιλολογίας τους· ἐγκα-
τασταίνεται ὁρισμένον σύστημα κριτικῆς· πάντοτε
τὸ ἀκολουθῶν ἐργα μὲ τὸ ἴδιο νόημα. Ἀγγλοὶ φι-
λόλογοι παίρνουν τοὺς νέους τύπους. Ὁ Γκαίτε,
ἀδιάφορα, τὰ ταιριάζει μὲ ὅλους τοὺς τύπους, ἀρ-
χαίους, νέους. Ἔτσι καὶ οἱ ρομαντικοὶ μας· εἶναι
τῆς ἀνατολῆς, τῆς δύσης, τῶν δημοτικῶν καὶ τῶν με-
σαιωνικῶν καιρῶν κτλ.

*

Ἡ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων εἶναι καταδικασμέ-
νη στὸ δρόμο τῆς νὰ τρέφεται μὲ τὰ ταίριαστα, μὲ
τοὺς παραλογισμούς, μὲ τίς πιδ ἄθλιες στενοκεφα-
λίες. — Μὰ θὰ φαγῶθ' ἀπ' ὅλ' αὐτὰ! — Καὶ τί
πειράζει; Πάντα, καὶ μ' ὅλ' αὐτὰ, μπροστὰ θὰ
τραβήξῃ. Ὁ ἀτομικὸς ἄνθρωπος εἶναι τὸ θῦμα τῆς.
Καὶ τί μ' αὐτό; Τὸ ἀτομο εἶναι κάτι τι ἐλάχι-
στο, σὰ φτάσῃ κανεὶς νὰ δῇ τὰ γενικά. Χρειάζεται,
λένε, δόγμα, πού νὰ θεμελιώσῃ στερὰ τὴν ἀνθρώ-
πιν ζωὴ. Ὁχι. Ἡ ἀνθρωπότης μπορεῖ νὰ εἶναι κα-
ταδικασμένη νὰ τρικλίσῃ, χωρὶς λογικὴ καὶ χωρὶς
ἀρχή, αἰῶνες κι' αἰῶνες, γιατί τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ
κάμῃ νὰ προχωρήσῃ μιὰν ἰδέα πού δὲν ὥριμασε.
Σκληρὸ αὐτό, μὰ εἶναι σιδερένια ἀνάγκη. Ὁ ἀνθρώ-
πος δὲν εἶναι τίποτε, ἡ ἀνθρωπότης εἶναι τὰ πάντα.
Γραφτό τῆς εἶναι νὰ γελιέται πότε καὶ πότε.

ρασε στὸ σαλόνι καὶ σταμάτησε κοντὰ σ' ἕνα τρα-
πέζι τοῦ παιχνιδιοῦ. Ἐκφονικὰ ἐνοιωσε ἕνα χέρι πού
ἄγγιζε στὸν ὦμο του. Ἐγύρισε. Ἐΐτανε ὁ Στελτσίν-
σκις. — Θὰ σὰς εἶμαι ὑπόχρεος νὰ θελήσῃς νὰ πε-
ράσῃς στὴ γειτονικὴ κάμαρα γιὰ νὰ εἰπούμε δυὸ λό-
για, εἶπε γαλλικὰ μὲ μιὰ προφορὰ πού δὲν ἐμοιάζε
γιὰ Ρούσικη.

Ὁ Ἀστακόφ τὸν ἀκούθησε καὶ σταθῆκανε
κάτου ἀπὸ τοὺς μπερτέδες μιανοῦ παραθυριοῦ.

— Μπροστὰ σὲ μιὰ κυρία, ἔακολούθησε ὁ ἄλλος
στὴν ἴδια γλῶσσα, δὲ μπορούσα νὰ ποικρίθω παρὰ ὅ-
πως ἀποκρίθηκα. Μὰ ἐλπίζω πὼς δὲν τὸ πιστέψατε
πὼς ἔχω σκοπὸ νὰ σὰς παραχωρήσω τὸ δικαίωμα
μου νὰ χορέψῃς τὴ μαζούρκα μὲ τὴν δεσποινίδα Βε-
ρετιέφ.

— Τί θέλετε νὰ εἰπῇτε; εἶπε ὁ Ἀστακόφ ζα-
φνιασμένος.

— Ὅπως ἔχω τὴν τιμὴ νὰ σὰς τὸ λέω, εἶπε
ὁ ἄλλος μὲ μιὰ προσποιητὴ ἀταραξία, περνώντας
τὸ χέρι του μέσα στὸ γελέκο του.

Ὁ Ἀστακόφ πέρασε καὶ κείνος τὸ χέρι στὸ
γελέκο.

— Ἐπιτρέψτε μου, Κύριε, νὰ σὰς κάμω προσε-
χτικὸ, καὶ νὰ σὰς εἰπῶ πὼς μπορείτε νὰ ἐκθίστε

ἔτσι τὴν δεσποινίδα Βερετιέφ σὲ κάτι ἄπρεπο, καὶ
θαρρῶ...

— Μοῦ κακοφαίνεται πολὺ. Δὲν ἔχετε ὅμως
παρὰ νὰ ἀποτραβηχτῆτε πίσω, πὼς εἴσατε ἄρρω-
στος, φευγάτε ἐπὶ τέλους...

— Δὲ θὰν τὸ κάμω. Γιὰ ποιὸν μὲ παίρνετε;

— Σὰν εἶν' ἔτσι, εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ σὰς
ζητήσω ἱκανοποίηση.

— Μὲ ποιά ἐνοία μεταχειρίζεσαστε τὴ λέξη;

— Ἡ ἐνοία εἶναι γνωστὴ...

— Μὲ προσκαλᾶτε σὲ μονομαχία;

— Βεβαίως, ἀ δὲν ἀποτραβηχτεῖτε καὶ χο-
ρέψῃς τὴ μαζούρκα.

Ὁ Στελτσίνσκις ἔστριψε τὸ μoustάκι του σὰν
ἀλαφρωμένος. Τοῦ Ἀστακόφ ἡ καρδιά φούσκωνε
στὰ στήθια του.

— Ἀ θέ μου, τί κουταμάρα; ἔλεε μέσα του,
κοιτάζοντας τὸν ἀντίπαλο του τὸν ἀναπάντεχο...
Δὲν ἀστενεύσατε;

— Ἡ ζωὴ εἶναι κάτι ἀξέτιμωτο, κύριε, εἶπε ὁ
ἄλλος. Καὶ δὲ συνειθᾶν νὰ μετωρίζομαι μάλιστα
μὲ προσώπατα πού δὲ γνωρίζω. Ἐπιμένετε νὰ χορέ-
ψῃς τὴ μαζούρκα;

— Ἐπιμένω, εἶπε ὁ Ἀστακόφ.

— Πολὺ καλὰ. θὰ χτυπηθῶμε αὐριο. Ὁ μάρ-
τυράς μου θάχῃ τὴν τιμὴ νάρθῃ πολὺ νωρὶς σπῖτ-
σας. Καὶ χαιρετώντας εὐγενικὰ ἔφυγε ὁ Στελτσίν-
σκις εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ του.

— Μωρὲ, ἔλεε μέσα του ὁ Ἀστακόφ στέκον-
τας κοντὰ στὸ παραθύρι, κουστίζει, μὰ τὴν ἀλήθεια,
νὰ κἀνὴ κανένας καινεύργιος γνωριμίες!

Ὡστόσο πῆρε ἀπόφαση καὶ μπῆκε στὴ σάλα τοῦ
χοροῦ. Χορεύανε πόλκα. Ἡ Μαρία πέρασε γλήγορα
μπροστὰ τοῦ στὰ χέρια τοῦ Βερετιέφ. Φαινότανε
σκεφτικὴ, σκεδὸν θλιμμένη. Ὑστερα φάνηκε ἡ Ναυ-
τέζντα ἀχτινὸβολη καὶ χαρούμενη, πού τὴ χόρευε
ἕνας ἀξιωματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ, ζωηρός. Ἐνα-
γύρισε στὸ δεύτερο γύρισμα μὲ τὸ Στελτσίνσκις πού
ἀνατίναζε τὰ μαλλιά του ἀπελπιστικά.

— Αἱ λοιπὸν πατερᾶκη μου, εἶπε πίσω ἀπὸ
τὸν Ἀστακόφ ὁ Ἰπατόφ, δὲν κάνετε ἄλλο παρὰ
νὰ κοιτάτε κι' οὔτε χορεύετε. Πρέπει νὰ παραδε-
χτῆτε πὼς ἂν κι' εἴμαστε στὴν ἄκρῃ τοῦ κόσμου, δὲν
εἶναι ὥστόσο κι' ἄσκημα ἐδῶ.

— Στὸ διάολο ἡ ἄκρῃ τοῦ κόσμου σας, εἶπε μέ-
σα του ὁ Ἀστακόφ, καὶ κάνοντας ὅτι μουρμούρισε
κάτι γιὰ ἀπόκριση, πῆγε καὶ στάθηκε στὴν ἄλλη
ἄκρῃ τῆς σάλας. Ἀπρίκει νὰ βρῶ ἕνα μέρτυρα, σκε-

Θεέ μου! τί μικρή πού είναι ή φιλολογική κριτική όταν θαυμάζει παρά πολύ τόν άνθρωπο και όχι όσο πρέπει τά πράγματα και την ανθρωπότητα στά φιλολογικά έργα. Πάντα κοιτάνε και φροντίζουνε για τὸ άτομο, και γυρεύουνε νά βρουνε ποιό είναι δικό του (τοῦ ατόμου), τόσο πού ἂν τὸ άτομο αὐτό όλα τῆχει πάρη ἀπό τήν ανθρωπότητα, τοῦ ἀρνιούνται τήν ἀξία. Καί τί μέ μέλει ἐμένα για τήν ἀξία τοῦ ἀνθρώπου! Ἡ ἀληθινή ἀξία του είναι στό ὅτι μοῦ ζωγραφίζει τά πράγματα και τὸ Θεό. Τά αἰσθάνονταν αὐτά ὁ Γκαίτε και ὁ Ἑρδερς, ἐκεῖ πού συζητούσανε για τόν Ὁβίδιο. Για δέστε και στό δεύτερο Φάουστο τή σκηνή τοῦ Homunculus ὅπου λαμπρά παρασταίνεται ἡ διαφορὰ τῶν Ἑλλήνων και τῶν ρωμαντικῶν στίς ιδέες τῶν λαῶν. Π. χ. πού είναι ἡ ἀξία τοῦ Ὁμήρου; σέ μιὰ ὁμορφη και ἀρμονική φράση, ἴσως ὅμως γι' αὐτό δέ μέ μέλει και πολύ. Ἡ ὁμορφιά είναι στίς κυκλικές ζωγραφιές τοῦ κόσμου, μορφές τόσο ὡραίες τῆς ανθρωπότης. Ἐκεῖ είναι ἡ ἀληθινή ὁμορφιά, κι αὐτή δέν είναι τοῦ ποιητῆ. Ἔτσι κι ὁ Ὁβίδιος. Αἱ δυστυχισμένοι λογοκόποι, μέ τά λόγια και μέ τά τεχνικά!

*

Τὸ ὡραῖο στήν Ἑβραϊκή ποίηση ἔχει μιὰ μορφή ὅπως διόλου ξεχωριστή. Δέν είναι σ' ἓνα σύνολο πού προξενεῖ μιὰ ἐντύπωση· είναι ἓνα ζωηρό κομμάτι, ὑψηλό ἀπό μόνο του, μιὰ θαυμαστή εἰκόνα, πού σέ μαγεύει χωριστά παρμένη. Παράδειγμα ὁ Ἱερειάας, σέ κάποια του ρητά πού μᾶς παρουσιάζουν ὑψηλή και μαγευτική εἰκόνα, ἄσχετα μέ τᾶλλα.

*

Ἀποκρούω ὅπως διόλου τήν ιδέα ἐκείνων πού χαρακτηρίζουν ἀργούς ὅλους ὅσοι δέν ἀνακατώνονται στήν πραχτική ζωή, ὅσοι δέν κάνουν τίποτε, καθώς λένε, παρά στοχαζόνται και θεωροῦν. Κατηγοροῦνε τά καλογερικά τάγματα πώς δίνουνε θαρρος τῶν ἀκαμάτηδων και τῶν τεμπέλων. Μά πρέπει νά ἐξηγηθούμε. Βέβαια, εἶσαι ἄξιοκατάκριτος όταν ζῆς ἡσυχά, για νά μὴ κάνης τίποτε, για νά μὴ δουλεύης. Μά τὸ νά καταφρονᾷς τή δουλειά, για νά βλέπης ἀπό ψηλά τά πράγματα, για νά τὰ μελετᾷς θεωρητικά, αὐτό ἐξευγενίζει. Κάτου οἱ χειρόναχτες! Κάλλιο νά εἶσαι ξυλοσκίστης, ἂν είναι αὐτοῦ ἡ φλέβα σου. Μά πάντα θλιβερό κάπως τὸ νά εἶσαι ξυλοσκίστης. Καί λοιπὸν ξυλοσκίστης είναι ὅλοι ἐκεῖνοι πού δέν είναι θεωρητικοί, ὅλοι τους, τραπεζίτες, μηχανουργοί, βιομήχανοι κτλ., ὅλοι τους, ἐξὸν ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονες, τοὺς φιλόσοφους, τοὺς ποιητές, τοὺς στοχαστικούς, και τὸν ἡθικό και ἀγνό ἄνθρωπο, πού αἰσθάνεται. Γιατί ἓνα ὡραῖο αἰσθημα ἀξίζει ἓνα ὡραῖο ἔργο. Γιατί ἓνα ὡραῖο αἰσθημα ἀξίζει μιὰν ὡραίαν πράξη.

φτότανε· πού στό διάλογο νά τονε βρῶ; Δέ μπορῶ νά πᾶρω τὸ Βερετιέφ. Καί δέν ξέρω κανένα ἄλλο. Ὁ διάλογος ξέρεῖ σέ τί κατάσταση βρίσκουμαι». Ὅταν ὁ Ἀστακόφ θυμῶνε μελέταε τὸ διάλογο.

Τούτη τή στιγμή τὰ μάτια τοῦ Ἀστακόφ πέσανε στή Ψυχὴ τῆς Τσέπης, πού στεκότανε ἡσυχος κι' ἀσάλευτος κοντὰ σ' ἓνα παραθύρι. «Νᾶρχόταν τοῦτος τάχα; σκέφτηκε. Μά τὸ ναί, δέν ξέρω τί νά εἰπῶ, και τί νά κάμω». Καί τράβηξε κατὰ τὸν Μποντριακόφ.

— Μοῦ τυχε ἓνα παρᾶξενο περιστατικό, εἶπε ὁ ἥρωας μας, μέ χαμογέλιο βιασμένο. Φανταστήτε ὅτι κάποιος νέος ἄγνωστός μου μέ κάλεσε σέ μονομαχία. Δέ μπόρεσα νά ξεφύγω. Μοῦ χρειάζεται ἓνας μάρτυρας. Δεχούσαστε;

Μόλο πού ὁ Μποντριακόφ ξεχώριζε ὅπως ξέρουμε για τήν ψυχραιμία του σέ κάθε περίσταση, ὥστόσο σέ μιὰ τέτοια πρόταση, ἀνοιξε τὸ στόμα κι' ἔμεινε σάν ἀπολιθωμένος.

— Ναί, εἶπε ὁ Ἀστακόφ, θά σᾶς εἶμαι πολύ ὑποχρεωμένος. Δέν ξέρω κανέναν ἐδῶ. Σεῖς μόνο....

— Ὁχι, ὄχι, ὄχι, φώναξε ὁ Μποντριακόφ σάν νά τὸν ξαφνιασάνε στὸν ὕπνο του. Ὁχι, ὄχι, δέ μπορῶ.

— Γιατί λοιπὸν; φοβόσαστε τὸ θόρυβο, ἢ τήν

Ἀς γυρίσουμε τώρα στοὺς καλόγερους. Ὁ θεσμός αὐτός ὑψηλότητος, και ἡ φιλοσοφία πάντα θά τὸν ἐπιθυμῇ. Ὁ Ἅγιος Βενέδικτος, στὰ μάτια της, στίκεται πολύ πῶς ἀπάνω ἀπὸ τοὺς νεώτερους βιομήχανους, πού τότε λένε τὸ θεσμὸ αὐτὸ κοινωνικὸ θάνατο. Για τὴ σκέψη, ὁ Ἅγιος Βενέδικτος εἶναι στὸν οὐρανὸ, κι ὁ βιομήχανος στή λάσπη. Ὅμως ὕστερα, ἦρθαν οἱ ἄνθρωποι· τεμπέληδες, μονάχα για νά κοιμᾶνται και για νά καλοτρᾶνε, ἀνακατωθήκαν, και δέν κάνουν τίποτε, και δέ φιλοσοφῶσαν. Ὡ! βέβαια αὐτοὶ προξενοῦν ἀηδία· μά τί μέ μέλει ἐμένα; Αὐτοὶ δέν είναι ἀπὸ τὸ σόι μου. Ἐκεῖνοι είναι τῆς φυλῆς μου πού ψάξανε βαθιά για τὸ ὑψηλὸ, ὅποια κι ἂν είναι ἡ μορφή του. Ἀνοηταίνουμε σήμερα. Κρίνουν τοὺς θεσμούς αὐτοὺς μονάχα ἀπὸ κάποιες ὑλικές ὑπηρεσίες πού πρόσφεραν. Κουτί! δέ βλέπεις πώς αὐτά για κείνους δέν εἶταν τίποτε, πώς τὰ καναν ἔτσι στήν τύχη, δέν εἶταν ὁ σκοπὸς τοὺς αὐτὰ, γιατί ἔπρεπε κάτι νά κάνουν· αὐτὰ καθεαυτὰ, δέν είναι τίποτε.

Κ.

Ο ΑΞΕΧΑΣΤΟΣ (*)

Β'.

Οἱ ἀρχηγοὶ ὅμως τῆς Ἀντιπολίτευσης ἀποφασισμένοι νά μεταχειριστοῦν προτῆτερα ὅλα τὰ νόμιμα μέσα για νά διορθώσουν τά πράματα τῆς πατρίδας τους ἤρθαν στήν Ἀθήνα για νά παρακαλέσουνε τήν ἐλληνική κυβέρνησι νά μεσολαβήσῃ. Μά ὁ κ. Θεοτόκης τρέμοντας τήν αὐλική δυσμένεια δέν ἐτόλμησε οὔτε νά τοὺς δεχτῇ καθόλου. Τὰ πράματα λοιπὸν ἐξακολουθοῦσαν τὸν κατήφορό τους· τὸ καζάνι γίμινε ἀτμούς κι' ἐπειδὴ δέν εἶχε δικλῆδα νά ξατμίσῃ σίγουρα θά καταντοῦσε σέ καμιά δολοφονία τοῦ Ἀνώτατου. Καταλαβαίνετε πιά τί βλάβη μπορούσε νά φέρῃ ἓνα τέτοιο πρᾶμα.

Γι' αὐτὴ τήν ἀνηφόρη κατάσταση ἓνα μέσο πιά ἀπόμεινε, ἡ Ἐπανάσταση. Ἀααα!! θά οὐρλιάζον οἱ φίλοι τοῦ Πρίγκηπα. Νά λοιπὸν πού τὸ μελογατέ πῶς ἡ Ἐπανάσταση δέν εἶχε σκοπὸ ἐθνικὸ, παρά γύρευε μεταρρυθμίσεις. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀκόμα δέν ἔμαθαν νά διακρίνουν, καθώς φαίνεται, τήν αἰτία ἀπὸ τὸ σκοπὸ. Αἰτία τῆς Ἐπανάστασης εἶτανε ἡ ὑπόφια τοῦ λαοῦ στήν ἐθνική ἐργασία τοῦ Ἡγεμόνα και ἡ τυραννική του διοίκηση. Ὡστε κι' ἂν ἀκόμα οἱ ἐπαναστάτες ἐβγαῖναν μέ πρόγραμμα

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στοῦ περασμένου φύλλου.

καθαρά ἀντιπρίγκηπικό, πάλι ὁ χαρακτήρας τοῦ κινήματος θά εἶταν ἐθνικὸς ἀπὸ ἡ πολιτική τοῦ Πρίγκηπα, και ἡ ἐξωτερική και ἡ ἐσωτερική, κάθε ἄλλο μπορούσε νά μᾶς φέρῃ παρὰ τήν Ἐνωση. Μά οἱ ἐπαναστάτες μιὰ κι' ἀποφασίσανε νά πιᾶσουνε τὰ ντουφέκια νομίσανε πώς ἔπρεπε νά ζητήσουνε ὀριστική γιαντριά τοῦ κακοῦ κηρύχοντας τήν Ἐνωση μέ τήν Ἑλλάδα. Σήκωσαν λοιπὸν τήν Ἑλληνική σημαία

1ο) Γιατί γυρεύοντας τὸ ὅλο ἐλπίζανε πώς θά παίρνανε κάτι περισσότερο παρὰ ἂν ζητοῦσαν τὸ και τό.

2ο) Γιατί δέ θέλανε νά χτυπήσουνε φανερά τὸν Πρίγκηπα και νά τὸν ἐκθέσουνε στήν Εὐρώπη τόσο πολὺ γιατί κι' ἂν δέν εἶτανε τόσο καλὸς εἶτανε ὅμως Ἑλληνας. Γι' αὐτὸ στά ἔγγραφα τῆς Ἐπανάστασης πρὸς τοὺς προξένους δέ δικαιολογίεται τὸ κίνημα τόσο ἀπὸ τήν κακοδιοίκηση ὅσο ἀπὸ τήν ἀνυπομονησία τοῦ Κρητικῦ λαοῦ για τήν ἀργοπορία τῆς Ἐνωσης.

3ο) Γιατί φοβόντουσαν οἱ ἐπαναστάτες πώς μπορούσαν αἱ Δυνάμεις διώχοντας τὸν Πρίγκηπα νά μᾶς στείλουνε κανένα φράγγο, πρᾶμα τὸ ὅποιο θά ἐσήμαινε ἐπίσημη ὀπισθοδρόμηση στοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Σηκώσανε λοιπὸν τήν ἐλληνική σημαία για νά κατείνε οἱ Εὐρωπαῖοι πῶς κι' ἂν φύγῃ ὁ Πρίγκηπας, ὁ ἀντικαταστάτης του πρέπει πάντα νά νάιναι Ἑλληνας, γιατί τὸ ἐθνικὸ μας αἶσθημα δέ θά ἀνεχότανε ὁ διάδοχος ἐνὸς Ἑλλήνα ἀρμοστή νά νάιναι ξένος· και

4ο) Γιατί νομίζανε οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Ἐπανάστασης πῶς δέν εἶταν ἀδύνατο, ἂν σηκώνονταν ὅλη ἡ Κρήτη στό ποδάρι, νά ἐξαναγκαστοῦνε ἀπὸ τήν ἡθική πίεση οἱ Δυνάμεις νά ἀναγνωρίσουνε ἡ νάνεχτοῦνε μιὰ κατάσταση οὐσιαστικῶς ἐνωτική. Τώρα ποῖός ἐμπόδιζε τὸν κοινὸν αὐτὸν ἀγῶνα και για ποῖο σκοπὸ, εἶπαμε παραπάνω. Τούτο μονάχα είναι ἀνάγκη νά νοιάσουμε πῶς ἂν και μοναδικὸς λόγος τῆς Ἐπανάστασης εἶτανε ἡ πολιτική τοῦ Πρίγκηπα, οἱ ἐπαναστάτες ὅταν ζητοῦσαν Ἐνωση ἢ κάτι παρόμοιο, τῶλεγαν μ' ὅλη τήν εὐλικρίνεια γιατί τήν ἐθνική πρόοδο τοῦ τόπου ζητοῦσαν. Κι' ἂς μὴ μοῦ πῇ κανένας πῶς τήν ἐλληνική παντιέρα σήκωσαν για νά ξελογιάσουν τὸν ἀπλό λαό. Γιατί εἶμαι σέ θέση νά γνωρίζω και τὸ βεβαιώνω στό λόγο τῆς τιμῆς μου πῶς κι' ὁ τελευταῖος ἐπαναστάτης τοῦ Θερισανοῦ κινήματος εἶχε χωνέψει τέλεια και τίς ἀφορμές τοῦ κινήματος και τοὺς σκοπούς του. Τόσο μαλιστα

κακοτυχία; μά πιστεύω πῶς ὅλα θά μείνουνε μυστικά.

— Ὁχι, ὄχι, ὄχι, δέ μπορῶ, ξανάλεγε ὥστόσο ὁ Μποντριακόφ πού πάντα πιασγυρίζοντας ἀναποδογύρισε μιὰ καρέκλα.

Εἶτανε ἡ πρώτη φορὰ στή ζωή του πού ἀποκρινόταν μέ κάποια ἔκρηξη. Καί τί ἔκρηξη!

— Τουλᾶχιστο, ξακλούθησε ὁ Ἀστακόφ, πίνοντας τὸν ἀπὸ τὸ χέρι, νά μὴ μιλήστε σέ κανέναν για δ, τι σᾶς εἶπα.

— Ὁχι, ὄχι... δηλαδή ναί... ναί... ἀποκρίθηκε ὁ Μποντριακόφ· συχωράτε με, δέν ξέρω πού βρίσκουμαι. Καί χάθηκε μέσα στὸν κόσμο.

— Θά εἰπῶ αὐριο σ' αὐτὸν τὸν κύριο, ἔλεε μέσα τοῦ ὁ Ἀστακόφ, πῶς δέ μπόρεσα νά βρῶ μάρτυρα, κι' ἂς κάμει ὅπως μπορεῖ, κι' ὁ διάλογος νά τὸν πάρῃ.

Ὡστόσο ὁ χορὸς ξακλούθαι.

Ὁ Ἀστακόφ θάφευγε τήν ἴδια στιγμή· μά δέν εἶταν τρόπος νά φύγῃ πρὶν ἀπὸ τὴ μαζούρκα. Καί δέν εἶταν δυνατό νάφισῃ νά θριαμβήσῃ ὁ ἀντίπαλός του. Για κακὴ τύχη τοῦ Ἀστακόφ, ὁ χορὸς δὴγόντανε ἀπὸ ἓνα νέο μέ μακρὰ μαλλιά, στενὰ στήθια, πού ἀπάνου του ξεδιπλωνότανε ἓνας πλατύς κυματιστὸς λαϊμοδέτης, μεταξωτός, καρφωμένος μέ

μιὰ χοντρή καρφίτσα χρυσή. Εἶχε τῶνομα πῶς εἶτανε ἓνας εὐγενὴς πού κατεχε τίς συνήθειες και τὰ φερσίματα τοῦ μεγάλου κόσμου, κι' ἂς μὴν ἔζησε στήν Πετρούπολη παρὰ ἔξη μῆνες, και δέν τὸν ἰδεχότανε σπῆτι τοὺς παρὰ δυὸ συμμαθητᾶδες του ρωμοῖ, πού εἶτανε πλούσιοι ἀπὸ τὸ ἐμπόριο τοῦ σταριῦ.

Τούτος εἶτανε πού διεύθυνε τοὺς χορούς σ' ὅλο τὸ νομὸ τῆς Τούλας· εἶδνε τὸ σημάδι στοὺς μουσικάντες χτυπώντας τίς ἀπαλάμες του· και μέσα στὸν ἦχο τῆς τρουμπέτας και τὰ νιαουρίσματα τοῦ βιολιῦ φώναζε μέ ψευτοφωνή: «En avant deux» ἢ «Grande chaîne» ἢ «A vous mademoiselle» και πέταε ἀκατάπαυτα μέσα στή σάλα, χλωμός και πνιγμένος στὸν ἴδρωτα. Δέν ἀρχίζε ποτέ τὴ μαζούρκα πρὶν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα. «Στὴν Πετρούπολη, ἔλεγε, θά σᾶς βάσταγα στό ποδάρι ὡς μέ τίς δυὸ ὥρες τῆς αὐγῆς».

Ὁ χορὸς φαινότανε πῶς κράταε πολὺ στὸν Ἀστακόφ. Περιπλανιότανε σάν ἴσκιος, ἀπὸ τὸ σάλονι στή σάλα τοῦ χοροῦ, ἀλλάζοντας ἀπὸ καιρὸ σέ καιρὸ ψυχρὲς ματιές μέ τὸν ἀντίπαλό του, πού δέν ἔφινε κανένα χορὸ νά περάσῃ χωρὶς νά ἀνακατωθῇ, και δίνοντας μισὲς ἀπόκρισεις στό φιλοξενητὴ του, πού φαινότανε θλιμμένος για τὴ στενοχώρια πού ξεχώριζε.